

درس دوم فرهنگ جهانی

فرهنگ‌های مختلف، گسترهٔ جغرافیایی و تداوم تاریخی یکسانی ندارند. در طول زمان، در سرزمینی واحد، فرهنگ‌های متفاوتی پدید می‌آیند و در زمانی واحد در سرزمین‌های متعدد، فرهنگ‌های گوناگونی شکل می‌گیرند. عمر برخی از فرهنگ‌ها کوتاه و برخی دیگر طولانی است. برخی در مناطقی محدود به وجود می‌آیند و از مرزهای جغرافیایی خود عبور نمی‌کنند ولی برخی دیگر گسترش بسیاری دارند. نه تنها فرهنگ‌ها بلکه عناصر و اجزای فرهنگ‌ها نیز این‌گونه‌اند؛ برخی عناصر فرهنگی، تداوم تاریخی و گسترش جغرافیایی بیشتری دارند و برخی این‌گونه نیستند. فرهنگ ایران باستان- فرهنگ مادها- فرهنگ آریایی- فرهنگ اسلامی- فرهنگ پهلوانی در سرزمین پهناور ایران در طول تاریخ چه فرهنگ‌هایی شکل گرفته‌اند؟ چه عناصری از این فرهنگ‌ها باقی مانده است؟ مراسم شب یلدا- سفره هفت سین- نوروز- تاسوعا و عاشورای حسینی - اربعین

فرهنگ نمونه	تداوم تاریخی بالا	گستره جغرافیایی وسیع
ژاپن	✓	—
اینکها	—	—
اسلام	✓	✓
مسیحیت	✓	✓
.....	.....	.....
.....	.....	.....

■ «تومان» واژه‌ای مغولی است به معنای ده هزار. در تقسیمات کشوری به ده هزار سرباز «تومان» و به فرمانده آن «امیر تومان» می‌گفتند. «ریال» از کلمه اسپانیایی و پرتغالی real به معنای شاهی و سلطنتی وارد فارسی شد.

■ فرش پازریک، اثر ایرانی دوره هخامنشی
فرش یک عنصر فرهنگ ایرانی است که در طول سالیان زیادی توانسته پایدار بماند

چه فرهنگ‌هایی جهانی می‌شوند؟

علت تنوع فرهنگ‌ها چیست؟

آموختید که فرهنگ‌ها متنوع‌اند و این تنوع به عقاید و ارزش‌های اساسی و کلان آنها برمی‌گردد. یعنی روح و شالوده فرهنگ‌ها متنوع است. فرهنگ‌ها از نظر گستره جغرافیایی و تداوم تاریخی نیز متنوع‌اند. این آموخته‌ها، زمینه‌ای برای پاسخ‌گویی به پرسش‌های زیر فراهم می‌کنند. فرهنگ جهانی چیست؟ چرا برخی از فرهنگ‌ها جهانی می‌شوند؟

منظور از فرهنگ جهانی چیست؟

فرهنگی که از مرزهای جغرافیایی و قومی عبور می‌کند و در جهان گسترش می‌یابد فرهنگ جهانی است.

کدام فرهنگ‌ها نمی‌توانند جهانی شوند؟

فرهنگ‌هایی که عقاید و ارزش‌های آنها مربوط به قوم و منطقه خاصی است، از محدوده قومی و منطقه‌ای خود فراتر نمی‌روند و جهانی نمی‌شوند؛ مگر اینکه نسبت به سایر اقوام و مناطق نگاه سلطه‌جویانه داشته باشند.

مراسم سرخ پوستان

فرهنگ ژاپنی لباس کیمونو

■ برخی فرهنگ‌ها ظرفیت جهانی شدن ندارند.

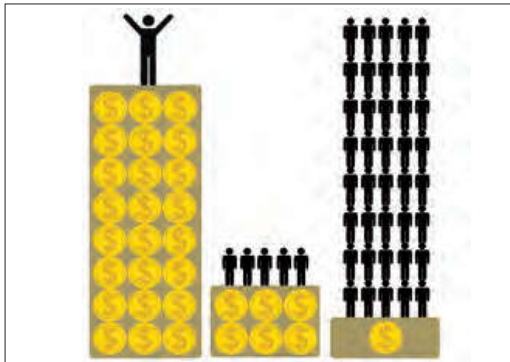
فرهنگ‌هایی که به سوی جهانی شدن حرکت می‌کنند دو دسته‌اند آنها را بنویسید

در طول تاریخ، فرهنگ‌هایی وجود داشته‌اند که از مرزهای جغرافیایی خود عبور کرده و به سوی جهانی شدن گام برداشته‌اند. این فرهنگ‌ها دو گونه‌اند:

گونه نخست: فرهنگی است که عقاید، ارزش‌ها یا هنجارهای آن متعلق به قوم، منطقه یا

گروه خاصی است ولی نگاهی سلطه جویانه دارد. چنین فرهنگی با عبور از مرزهای جغرافیایی خود، جهان را به دو منطقه مرکزی و منطقه پیرامونی تقسیم می کند. منطقه مرکزی، منطقه جا خالی پیرامونی را به خدمت می گیرد.

فرهنگ صهیونیسم و فرهنگ سرمایه داری دو نمونه از این گونه اند **صهیونیسم چه آرمان ها و ارزش هایی دارد؟** آیا می دانید صهیونیسم چه آرمان ها و ارزش هایی دارد؟ **آرمان ها و ارزش های صهیونیسم، نژاد خاصی را مورد توجه قرار می دهد و با رویکرد دنیوی خود، دیگران را در خدمت به آن نژاد به کار می گیرد.**

■ دیوار حائل بتونی در کرانه باختری و نقاشی هایی که توسط فلسطینیان بر روی آن کشیده شده است. اسرائیل ساخت این دیوار را از سال ۲۰۰۲ آغاز کرده است. ■ نابرابری

فرهنگ سرمایه داری چه ویژگی هایی دارد؟

در مورد فرهنگ سرمایه داری چه می دانید؟ سرمایه داری کانون ثروت و قدرت را مورد توجه قرار می دهد و کشورهای دیگر را در پیرامون آن به خدمت می گیرد. فرهنگ سلطه یا استکبار را توضیح دهید فرهنگی که تسلط یک قوم، جامعه یا گروهی خاص را بر دیگران به دنبال می آورد و دیگر اقوام، جوامع و گروه ها را به ضعف و ناتوانی می کشاند، فرهنگ سلطه یا استکبار است. **گونه دوم:** فرهنگی است که عقاید، ارزش ها و هنجارهای آن در خدمت گروه و قوم خاصی **مهم** نیست بلکه **سعدت همه انسان ها را دنبال می کند** و از عقاید و آرمان های **مشترک انسانی** سخن می گوید.

گفت و گو کنید

فرهنگ حق را تعریف کنید

فرهنگی که **عقاید، ارزش ها، هنجارها و رفتارهای آن مطابق نیازهای فطری باشد** همان فرهنگ حق است. **فارابی جامعه ای را که عقاید و ارزش های آن حق باشد** اما **هنجارها و رفتارهای آن موافق و همسو با حق نباشد، مدینه فاسقه می نامد.** **فارابی چه نوع جامعه ای درباره نمونه های تاریخی فرهنگ هایی که در آنها عقاید و ارزش ها با هنجارها و رفتارهایشان سازگار نیست، گفت و گو کنید.**

مدینه فاسقه از نظر فارابی چه نوع جامعه ای است؟

پیامد	نمونه ها	انواع فرهنگ ها براساس قابلیت جهانی شدن
.....	.....	دارای ارزش های عام و جهان شمول
.....	.....	دارای ارزش های قومی و قبیله ای با نگاه سلطه جویانه
.....	.....	دارای ارزش های قومی و قبیله ای بدون نگاه سلطه جویانه

فرهنگ جهانی مطلوب چه ویژگی هایی دارد؟

«هرکس، فردی را بی آنکه مرتکب قتل یا فساد در زمین شده باشد بکشد، چنان است که گویی همه انسان ها را کشته و هر کس انسانی را از مرگ رهایی بخشد، چنان است که گویی همه مردم را زنده کرده است.» (مأئده: ۳۲)

عالمی را شاد کرد آن کس که یک دل شاد کرد
(صائب تبریزی)

تار و پود عالم امکان به هم پیوسته است

مرد با نامحرمان چون بندی است
ای بسا دو ترک چون بیگانگان
همدلی از هم زبانی بهترست
صدهزاران ترجمان خیزد زدل
(مولوی)

هم زبانی خویشی و پیوندی است
ای بسا هندو و ترک هم زبان
پس زبان محرمی خود دیگرست
غیرنطق و غیر ایما و سجل

چمن زادیم و از یک شاخساریم
که ما پرورده یک نوبهاریم
(اقبال لاهوری)

نه افغانیم و نی ترک و تتریم
تمیز رنگ و بو بر ما حرام است

به نظر شما وجه اشتراک مطالب بالا چیست؟ عقاید و ارزش های فرهنگ جهانی باید عقاید و ارزش های مشترک انسانی باشد که از آنها به عقاید و ارزش های عام و جهان شمول یاد می شود. آیا می توانید به برخی از ارزش های عام و جهان شمول اشاره کنید؟

1- حقیقت

2- معنویت

3- عدالت

4- آزادی

5- تعهد و مسئولیت

6- عقلانیت

فرهنگ‌هایی که به حقیقتی قائل نباشند با چه مشکلاتی مواجه می‌شوند؟

• تصور کنید ما انسان‌ها برای تشخیص صحیح یا غلط بودن اندیشه‌ها، افکار و اعمال هیچ‌گونه میزان و معیاری نداشتیم در آن صورت، چه وضعیتی پیدا می‌کردیم؟ در چه صورت یک فرهنگ از چنین معیارهایی محروم می‌شود؟ فرهنگ‌هایی که به **حقیقتی** قائل نباشند، نمی‌توانند **معیار و میزانی** برای سنجش عقاید و ارزش‌های مختلف داشته باشند و در نتیجه، نمی‌توانند از حقانیت ارزش‌های خود دفاع کنند.

• آدمی دربارهٔ مرگ و زندگی خود پرسش‌های بنیادینی دارد که باید به آنها پاسخ داده شود. او علاوه بر نیازهای مادی و دنیوی، نیازهایی ابدی و معنوی دارد. فرهنگی که صرفاً متوجه نیازهای مادی و دنیوی انسان است و از نیازهای ابدی و معنوی او چشم‌پوشی می‌کند، بشر را به بحران‌های روحی و روانی گرفتار می‌سازد. فرهنگ جهانی باید از **معنویت** که ارزشی جهان‌شمول است، برخوردار باشد.

وجود عدالت در فرهنگ جهانی باعث چه چیزهایی می‌شود؟

- در چه صورت می‌توان از **1** قطبی شدن جهان، بهره‌کشی ظالمانهٔ برخی انسان‌ها و جوامع از **2** برخی دیگر و در نتیجه، پایمال شدن **3** حقوق انسان‌ها جلوگیری کرد؟ چگونه می‌توان از تفرقه **4** بین جوامع و تباه شدن **5** منابع و امکانات بشر **بیشگیری کرد**؟ چاره این امر، ارزش جهان‌شمول **عدالت** است. فرهنگ جهانی باید در لایه‌های مختلف خود به این ارزش معتقد و پایبند باشد.

«آسمان‌ها و زمین با عدالت پابرجا می‌مانند.» (پیامبر اکرم ﷺ)

مفهوم آزادی در فرهنگ مطلوب جهانی چیست؟

- برخی قید و بندها مانع رسیدن انسان به کمال و حقوق انسانی‌اش می‌شوند و زمینهٔ ظلم بر او را فراهم می‌کنند. فرهنگ جهانی باید **آزادی** انسان از این قید و بندها را تأمین کند. آزادی همواره **معنای واقعی آزادی مشخص می‌شود؟** آزادی از چه؟ آزادی برای چه؟ زیرا آزادی همواره رهایی از یک امر برای رسیدن به امری دیگر است. به این پرسش‌ها براساس ارزش‌های جهان‌شمول دیگر مانند حقیقت، معنویت و عدالت پاسخ داده می‌شود. با پاسخی که به این دو پرسش داده می‌شود،

معنای آزادی مشخص می‌گردد. **ویژگی‌های فرهنگ‌های جبرگرا را بنویسید**

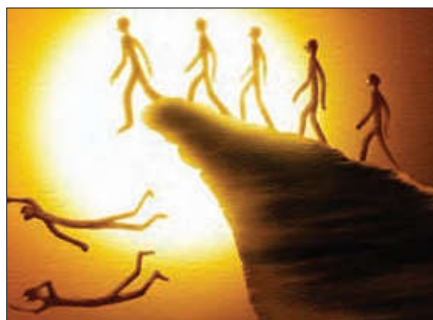
- **1** برخی فرهنگ‌ها جبرگرا و غیرمسئول‌اند. آنها نقش انسان‌ها در تعیین سرنوشتشان را انکار

می کنند، قدرت مقاومت را از آدمیان می گیرند، آنها را به موجوداتی منفعل تبدیل می کنند و زمینه نفوذ سلطه گران را فراهم می آورند.

5 فرهنگ جهانی با ایجاد روحیه تعهد و مسئولیت در انسان ها چه شرایطی را برای او فراهم می کند؟
 فرهنگ جهانی باید روحیه تعهد و مسئولیت را در انسان ها ایجاد کند تا زمینه گسترش و تحقق عقاید و ارزش های جهان شمول را فراهم آورد.

■ در طالع بینی، خصوصیات خلقی و رفتاری افراد تحت تأثیر موقعیت اجرام آسمانی و زمان تولد آنها تصور می شود.

■ در فرهنگ های جبرگرا، انسان نمی تواند آینده اش را براساس اراده و عمل خود بسازد و محکوم به سرنوشتی محتوم است.

فرهنگ جهانی باید دارای دو سطح از عقلانیت باشد آنها را بنویسید
 ● فرهنگ جهانی، باید دارای دو سطح از عقلانیت باشد؛

سطح اول - ابتدا باید به پرسش های بنیادین بشر درباره انسان و جهان پاسخ دهد. اگر فرهنگی نتواند به این پرسش ها پاسخ دهد، توانایی دفاع از هویت خود را نخواهد داشت.

سطح دوم - انسان علاوه بر پرسش های بنیادین، در شرایط تاریخی مختلف با پرسش ها و نیازهای متفاوتی مواجه می شود. فرهنگ جهانی باید توانایی پاسخ به پرسش های ثابت بشر و پرسش های متغیر را داشته باشد و براساس عقاید و ارزش های بنیادین خود، به این پرسش ها و نیازهای متغیر

پاسخ مناسب بدهد!

مربوط به سطح دوم عقلانیت

■ یکی از پاسخ های امروز بشر به رشد جمعیت کره زمین و کمبود منابع، تولید محصولات تراریخته است. اصلاح ژنتیکی شاید مزایای بالقوه فراوانی داشته باشد، اما بیم و خطرهای نهفته در آن غیرقابل پیش بینی و محاسبه ناپذیر است.

مربوط به سطح دوم عقلانیت

■ پیرشدن جمعیت، مسئله امروز بشر است و جوامع برای پاسخ گویی به آن چاره اندیشی می کنند.

مربوط به سطح اول عقلانیت

■ پیدایش عرفان های دروغین، نوعی پاسخ گویی کاذب به نیازهای معنوی انسان است.

مربوط به سطح اول عقلانیت   **مربوط به سطح دوم عقلانیت**

۱- مثلاً معنای زندگی و مرگ پرسش همیشگی بشر است ولی بحران زیست محیطی درحالی که مسئله دیروز او نبوده، مسئله امروز اوست و چه بسا فردای تاریخ مسئله او نباشد یا صورت دیگری پیدا کند.

آیا تأکید بر اشتراکات و شباهت‌ها در فرهنگ جهانی، مستلزم نادیده گرفتن تفاوت‌هاست؟ قبول تفاوت‌ها و محترم شمردن آنها در فرهنگ جهانی اهمیت بسیاری دارد. پذیرش تفاوت‌ها از صلح جهانی در برابر جنگ و خشونت محافظت می‌کند و انگیزه شناخت متقابل جوامع و فرهنگ‌ها را فراهم می‌آورد. «ای مردم ما شما را از یک مرد و زن آفریدیم و شما را تیره‌ها و قبیله‌ها قرار دادیم تا یکدیگر را بشناسید. همانا گرمی‌ترین شما نزد خداوند با تقواترین شماست.» (حجرات: ۱۳)

مراسم حج نمونه بارز تأکید هم‌زمان بر شباهت‌ها و تفاوت‌های میان انسان‌ها و فرهنگ‌هاست. در این مراسم، انسان‌ها - از زن و مرد گرفته تا اقوام، ملت‌ها و نژادهای متفاوت - در جایگاهی برابر در یک مکان و زمان جمع می‌شوند و در کنار یکدیگر در مسیر خداپرستی رشد می‌کنند.

گفت‌وگو کنید

پیش از این، درباره تناسبات زندگی فردی با زندگی فرهنگی سخن گفتیم. اگر فرهنگ جهانی ویژگی‌های جهان‌شمول گفته شده را داشته باشد، انسان‌هایی که در چنین فرهنگی پرورش می‌یابند چه ویژگی‌هایی خواهند داشت؟ چه انسان‌هایی و با چه ویژگی‌هایی می‌توانند چنین فرهنگی را پدید آورند؟

با هم تکمیل کنید

توضیحات	ویژگی‌های فرهنگ مطلوب جهانی
.....	حقیقت
.....	مغنویت
.....	عدالت
.....	آزادی
.....	تعهد و مسئولیت
- پاسخ به پرسش‌های ثابت بشر - پاسخ به پرسش‌های متغیر بشر	عقلانیت

سطح اول (عقلانیت در ارزش‌ها): یعنی از نظر تئوری - نظری و تصمیم‌گیری
سطح دوم (عقلانیت در عمل): یعنی در برنامه‌ریزی - سازمان‌دهی و اجرا

اپلیکیشن درسی همیار

برنامه رایگان درسی همیار

تمام پایه ها

جواب کتاب ، تدریس و نمونه سوال

همیشه رایگان

برنامه همیار کاملا رایگان میباشد